

DET TEOLOGISKE FAKULTET

AARHUS UNIVERSITET

2.9. GENFØDT OG BLÅ: RELIGIØSITET BASERET PÅ JAMES CAMERON'S AVATAR

Abstract: Avatar-fans besøger Pandora i drømme. Viderekomne rejser via astralprojektion, tror på Eywa og hævder at være genfødte na'vier. Religion baseret på populærfiktion er en voksende trend i det alternative religiøse landskab.

Af **Markus Davidsen**, Ph.d.-stipendiat med et projekt om fiktionsbaserede religioner, Afdeling for Religionsvidenskab og Arabisk- og Islamstudier, Aarhus Universitet

En version af denne artikel har været trykt i Weekendavisen 5.-7. marts 2010 og bringes med tilladelse herfra.

Med en rekordomsætning på over to milliarder dollar og ni Oscar-nomineringer (herunder for bedste film) har James Cameron eftertrykkeligt sikret sit science fiction-eventyr *Avatar* en prominent plads i filmhistorien.

Filmen skylder sin bragende succes et paradoksalt samspil mellem natur og teknologi. På den ene side betages seerne af den frodige måne Pandora og dens indbyggere, na'vierne, en race af blå, tre meter høje ædle vilde, der lever i spirituel og økologisk harmoni med naturen – på en måde som vi mennesker engang formåede, men nu har mistet evnen til, forstås. På den anden side er det ultramoderne animations- og 3D-teknologi, der bringer na'vierne til live på lærredet.

Fascinationen af na'vierne og Pandora blandt *Avatar*-fans er massiv, hvilket et besøg på de store fansites *Avatar-forums*, *Learn Navi* og *Naviblue* hurtigt afslører. En fan på *Avatar-forums* skriver for eksempel: »Jeg ville opgive mit nuværende liv for at blive en na'vi.«^[1] Da det ikke rent fysisk kan lade sig gøre, forsøger fans på forskellige andre måder at bringe den elskede, fiktive verden tættere på dagligdagen. Tusindvis af fans har downloaded *Na'vi Pocket Guide* og

DET TEOLOGISKE FAKULTET

AARHUS UNIVERSITET

er i fuld gang med at lære at tale na'vi. Andre planlægger at leve som en na'vi-stamme – enten for altid eller bare for en sommer – og andre igen har oprettet Na'vi-bevægelsen (*Na'vi Movement*), som vil kæmpe for menneske- og miljørettigheder og redde verden gennem skovplantning, global fred og vegetarianisme.

Drømmerejser til Pandora

Andre fans eksperimenterer med at rejse til Pandora i ånden. Der findes forskellige teknikker. For det første kan man bare gå i seng og håbe på, at man drømmer om Pandora. Den virker for nogle. Således erklærer en fan fra *Learn Navi*: »Jeg har fundet den. Vejen til Pandora. Svaret er ikke at rejse med rumskib, men ved dit eget sinds kraft. Jeg kan tage dertil, næsten som jeg vil, hver gang jeg falder i søvn.«

Teknikken med bare at falde i søvn er nem, men har to ulemper, nemlig at man ikke kan styre, hvad man drømmer, og ofte ikke kan huske det igen, når man vågner. Derfor diskuterer fans livligt, hvordan man kan lære at drømme på en måde, så man er bevidst imens, og så man allerhelst også kan kontrollere drømmen. Blandt de mest anbefalede metoder til at fremkalde bevidste drømme om Pandora er intens fokusering på *Avatar* kombineret med auditiv selvhypnose. Drømmene postes eller blogges og inspirerer nye drømmere til at gå i gang.

Dette fokus på drømme som adgangsvej til Pandora er ingenlunde tilfældigt, men derimod baseret på *Avatar* selv. Det teknologiske og fortælle-mæssige clou i filmen er nemlig, at ny teknologi anno 2154 gør det muligt at gro en kunstig krop, en såkaldt avatar, baseret på menneske- og na'vi-DNA. Ved hjælp af særlige maskiner, kan man kobles til en avatar, så ens bevidsthed overføres til avataren, mens ens menneskekrop ligger i maskinen og drømmer. Na'vierne kalder disse avatarer for »drømmevandrere«, og på samme måde kan fans i drømme udforske Pandora, mens deres menneskekrop ligger og snorker. I parentes kan bemærkes at begrebet avatar oprindeligt stammer fra hinduismen, hvor det betegner guden Vishnus inkarnationer, bl.a. Rama og Krishna, som i øvrigt begge anses for at være blå. Dette åbenlyse lån har udløst både positive og negative hinduistiske reaktioner, og ført til spekulationer om, hvorvidt Jake Sully, hovedpersonen i *Avatar*, skal anses for den endnu ventede tiende avatar af Vishnu.

Blandt fans cirkulerer endvidere det rygte, at James Cameron selv fik ideen til *Avatar* i en drøm, og nogle tolker dette som en åbenbaring eller kanalisering fra en højere verden. En fan fra *Naviblue* overvejer: »Måske eksisterer Pandora virkelig. Drømmene om denne verden, som Cameron siger, at han havde, er måske visioner.« Andre mener, at Pandora vel findes på det astrale plan, men at det astrale Pandora først er blevet skabt efter filmpremieren af fankulturens energi og kærlighed til *Avatar*. Under alle omstændigheder mener mange fans, at der findes et virkeligt, metafysisk Pandora på det astrale plan, som man kan besøge gennem sjælerejse eller astralprojektion. I modsætning til drømme, som per definition foregår i den enkeltes sind og er private, hævder de astralrejsende, at det i princippet er muligt at rejse til det astrale Pandora sammen. Som en fan fra *Learn Navi* siger det: »Faktisk kan man invitere venner til at besøge én astralt, og man kan være fælles om den samme oplevelse, selvom man måske befinder sig i forskellige hjørner af verden.« Der er dog ingen beretninger i blogosfæren om, at sådanne kollektive Pandora-rejser er lykkedes.

Man kan spørge, om der her er tale om en religiøs praksis? Både drømmerejser og astralrejser omfattes af de rejsende selv som ren videnskab og ikke religion, fordi de ses som en virkelig

DET TEOLOGISKE FAKULTET

AARHUS UNIVERSITET

oplevelse. Ikke desto mindre giver det god mening fra et religionsvidenskabeligt synspunkt at betragte forestillingen om Pandoras eksistens på det astrale plan og de dertilhørende astralrejser (men ikke de almindelige drømme) som religiøse fænomener, fordi de tolker drømmeoplevelsen som et besøg i en virkelig, transcendent verden.

Genfødte na'vier og Eywa-dyrkere

De mere eller mindre metafysiske fortolkede drømmerejser udgør langt det mest omfangsrige *Avatar*-inspirerede religiøse fænomen. Men der findes også to andre.

Det ene er de såkaldte *Na'vi kin* (na'vi slægtninge), der »resonerer« så kraftigt med na'vierne, at de er blevet overbeviste om, at de selv er na'vier. En del af disse forstår sig alene som na'vier på et mentalt plan. Men andre hævder at være genfødte na'vier, det vil sige na'vi-sjæle, der ved et uheld er havnet i en menneskekrop og først efter at have set filmen, er kommet i tanker om, hvor deres virkelige hjem er. Ifølge Na'vi kins hjemmeside er alle medlemmer dog fælles om at være »na'vier, i sandhed, i vores hjerter og inderste«.

Den anden gruppe er *Avatar*-fans, som diskuterer, om det er acceptabelt at dyrke na'viernes guddom Eywa. Særligt nyhedninge, som er vandt til at tilbede Gudinden, og øko-spirituelle tilhængere af den såkaldte Gaia-hypotese om, at Jorden besidder en planetomspændende, guddommelig bevidsthed, kan genkende deres nuværende spiritualitet i Eywa. Blandt andet med henvisning til kaosmagi, som argumenterer for at alle guddomme, også notorisk opfundne guder, er lige legitime, har visse polyteistiske hedninge integreret Eywa i deres panteon, mens andre er gået fra Gudinde- eller Gaia-dyrkelse til Eywa-dyrkelse. En nyslået Eywa-tilbeder på *Learn Navi* erklærer: »Jeg har brugt Taproot teknik (en særlig meditationsteknik) til at skabe forbindelse til Eywa, og jeg må sige at jeg har fundet den sti, jeg vil leve efter fra nu af.« En anden fan foreslog på flere fora at grundlægge en ny religion: *The Way of Eywa* (Eywas vej). Det blev imidlertid for meget for moderatorerne, der slettede vedkommendes posts under henvisning til frygt for dårligt presse. De var bange for, at ingen ville røre fankulturen med »en tusind fod lang ildtang«, hvis den udviklede sig til en religion.

Jediisme og andre fiktionsbaserede religioner

Den frygt er formentlig overdrevet. Vi ved i hvert fald, at en religion baseret på *Star Wars* og begrebet om Kraften (The Force), nemlig den såkaldte jediisme, ganske succesfuldt har udviklet sig på baggrund af *Star Wars*-fankulturen, og uden at det har skadet sidstnævnte. *Washington Post* skrev 28. august 2009 at »Jedi« var den tiende mest almindelige religiøse selvidentifikation på Facebook (foran for eksempel »Bahai« og »Pagan«). Vi kender ikke de absolutte tal, men folketællingen i 2001 i Storbritannien, Canada, Australien og New Zealand giver et fingerpeg. Her erklærede i alt mere end 500.000 mennesker sig som jedi-riddere. En del, men formentlig kun en ganske lille del, af disse selvidentificerede jediister er organiseret i tros- og ritualfællesskaber, og enkelte grupper er godkendt som trossamfund i USA og Canada.

Jediismen er det klareste eksempel på en ny religion baseret på en bestemt populærkulturel tekst, men der kan nævnes mange eksempler på nye religioner, som er vokset ud af populærfiktionen. For eksempel eksploderede antallet af unge hekse efter TV-serien *Charmed*, og den såkaldte Otherkin-bevægelse, hvis medlemmer hævder at være elvere, vampyrer, drager og andre ikke-menneskelige væsner, er vokset ud af fanmiljøet omkring fantasylitteratur og rollespil. Church of Satan er blandt andre ting inspireret af H.P. Lovecrafts

DET TEOLOGISKE FAKULTET

AARHUS UNIVERSITET

horrornoveller om monsterguden Cthulhu, og Scientology er baseret på elementer af 1940ernes parapsykologiske science fiction.

En ny religion?

Religiøse forestillinger og praktikker baseret på *Avatar* er godt på vej til at føje sig til listen. Navnlig hvis *Avatar II* åbenbarer mere om Eywa og na'viernes religion, kan man sagtens forestille sig, at der ud af den eksisterende spirituelle grøde kan opstå egentlige religiøse bevægelser i stil med jediismen. Det skal blive spændende at følge udviklingen, især fordi internettet nu gør det muligt at følge udviklingen af en ny, fiktionsbaseret religion i detaljer.

Hvis du vil vide mere:

Clark, Lynn Schofield (2003): *From Angels to Aliens: Teens, the Media and Beliefs in the Supernatural*, Oxford: Oxford University Press.

Daidsen, Markus (udkommer 2010): "Fiktionsbaseret religion: Fra *Star Wars* til jediisme", *Religionsvidenskabeligt Tidsskrift* 55.

Partridge, Christopher (2004-2005): *The re-enchantment of the West: Alternative Spiritualities, Sacralization, Popular Culture and Occulture*, 2 bind, London & New York: T&T Clark International.

Possamai, Adam (2005): *Religion and Popular Culture. A Hyper-Real Testament*, i serien *Gods, Humans and Religions*, 7, Brussel: P. I. E. Peter Lang.

Possamai, Adam (ed., udkommer 2011): *Handbook on Hyper-real Religions*, i serien *Brill Handbooks on Contemporary Religion*, 3, Leiden & Boston: Brill.

Besøgte hjemmesider: avatar-forums.com, naviblue.com, learnnavi.org, navimovement.com og community.livejournal.com/tothehometree

[1] Alle citater er postet januar og februar 2010 og oversat fra engelsk af forfatteren.